

LEONARD ANTHONY SPRINGER

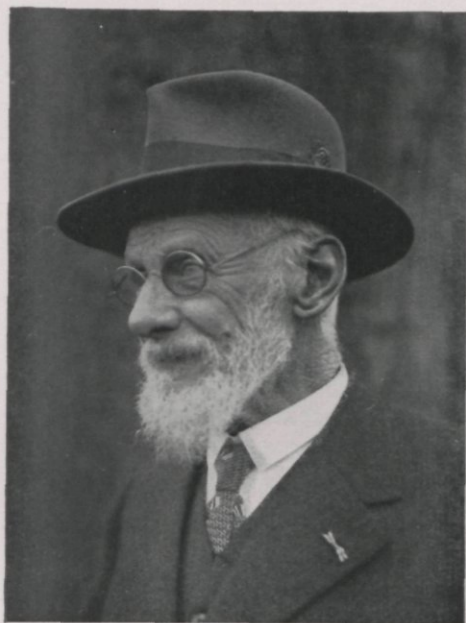
24 Januari 1855—28 September 1940

LEONARD A. SPRINGER werd op 24 Januari 1855 te Amsterdam geboren als zoon van den kunstschilder CORNELIS SPRINGER en GEERTRUIDA TEN CATE. Zijn moeder was doopsgezind; ik vermeld dit, omdat ook de jonge LEONARD als zoodanig werd aangenomen en het lidmaatschap van de Doopsgezinde Gemeente in zijn latere leven een groote factor is geweest.

De familie SPRINGER was er een van architecten, met veel gevoel voor de kunsthistorische zijde van hun vak. Bij LEONARD voegde zich hierbij liefde voor de vrije natuur en voor boomen.

Deze aanleg openbaarde zich in lust tot teekenen en schilderen en tot verzamelen en leeren kennen van planten. Het voorbeeld van zijn vader en de bouwkundige teekenlessen van zijn oom WILLEM SPRINGER, zelve architect, brachten er het hunne toe bij, de teekengave bij den jongen SPRINGER tot ontwikkeling te brengen. Deze neiging tot weergave van vorm en kleur is ook eigen aan een zijner dochters, mejuffrouw G. H. SPRINGER.

Tuin-architectuur was in SPRINGERS jeugd nog geen vak, dat op scholen of instituten geleerd werd. Hij vormde zichzelf en was thuis in den levensloop en werkwijze van zijne meest illustre voorgangers, van wie hij de bekendste werken en ontwerpen in zijn bezit had. Om de praktijk te leeren, bezocht hij van 1871—1874 de tuinbouwschool Linnaeus in de Watergraafsmeer (nu een deel van Amsterdam) en werkte later van 1875 tot 1878 bij de firma HALVERHOUT op Amstelrust aan den

Ronald Springle

Amstel, waar hij voor de firma de door haar aan te leggen tuinen ontwierp. Deze eerste patroon is zeer oud geworden en heeft de volle ontplooiing van de gaven van zijn vroegeren medewerker beleefd. Een der weinige portretten op SPRINGERS schrijftafel was dat van den ouden heer HALVERHOUT. Van het huis zijner ouders werd elken dag de tocht naar zijn werk en terug te voet afgelegd. SPRINGER was een onvermoeid wandelaar en had een ijzersterk gestel, welke eigenschappen hem van veel nut zijn geweest bij zijn latere werk. Het was hem later ook niet vergund van de fiets gebruik te maken, daar hij slechts de beschikking had over een zijner oogen. Als vele andere grooten van geest had hij slechts weinig behoefte aan slaap. Tot diep in den nacht werkte hij aan zijn ontwerpen om den volgenden morgen vroeg weer paraat te zijn en zijn groote reizen en lange wandeltochten op de vaak uitgestrekte terreinen van de hem opgedragen werken te aanvaarden.

Na in Amsterdam te zijn opgevoed, bracht hij na bezoeken aan België en Duitschland nog eenigen tijd in Parijs door; gedurende dit verblijf maakte hij kennis met het werk van Le Nôtre en anderen, hetgeen van veel invloed is geweest op zijn latere vorming. Hij zou eigenlijk in de plantsoenen en parken van Parijs gewerkt hebben en was dan ook met een aanbeveling daarheen vertrokken. De aanstelling bleef echter uit. Dit was de eenige keer in zijn leven, dat hij een „kruiwagen” had. Later is hij altijd zonder kruiwagen geslaagd, omdat hij zichzelf gaf en daarbij zichzelf bleef. Na zijn terugkeer uit Parijs moest hij zelf werk zoeken. Dit gelukte na veel moeite; hij ontving zijn eerste opdracht van de familie REIGER, Huize de Bruine Horst in Lunteren, voor wie hij tevens een groot boschcomplex, het z.g. Fislerbosch plantte. In 1934 was een groot

deel van dit bosch kaprijk. Dit was één jaar voor zijn 80en verjaardag. Hier gold dus niet: „Boompje groot, plantertje dood”.

Hij bleef verder aan het werk en geen plaats van beteekenis in ons land kan men bezoeken of men vindt er een of meer van zijn werken. Zij leggen, wanneer de omvang daartoe aanleiding gaf, getuigenis af van een grootsche opvatting, zijn voorbeelden van echte landschapskunst.

In 1888 verhuisden zijn ouders naar Hilversum, waar hij in 1890 de begraafplaats ontwierp en uitvoerde. Na den dood van zijn vader in 1891 vestigde hij zich in Haarlem, bij zijn huwelijk met mejuffrouw M. H. VAN DOORN. Hun werden twee dochters geboren, waarvan een nu nog op het bekende adres in Haarlem woont. Mej. G. H. SPRINGER teekende en schilderde dendrologische objecten voor haar vader, terwijl mej. J. H. SPRINGER hem op zijn studietochten vergezelde en voor hem fotografeerde.

Door verschillende opdrachten maakte hij naam en zulks werd aanleiding tot zijn benoeming als leeraar aan de toenmalige Tuinbouwschool te Wageningen in 1897. Hij verliet onze stad Haarlem, waar hij echter in 1900 weer terugkeerde, toen hij benoemd werd tot adviseur voor den Hout en de Plantsoenen. Hij diende de gemeente tot 1920. Dankbaar herdacht hij vaak de prettige medewerking en steun, onderhouden van den burgemeester Jhr. Mr. BOREEL VAN HOGELANDEN.

Van zijn talrijke werken wil ik hier alleen de volgende op den voorgrond brengen: het Rijsterborgerpark te Deventer in 1887, in 1890 de begraafplaats te Hilversum, in 1894 het Oosterpark te Amsterdam en later de Ooster-begraafplaats. Ook vele parken om onze grootere

steden werden door hem aangelegd zooals bij Breda, Tilburg, Groningen, Rijssen, Meppel, Schoonhoven, Coevorden, Maastricht, Arnhem, Nijmegen, Kampen, Zaltbommel, Goes en andere; oude buitens herschiep hij met talent. Ook de Haarlemmerhout, de Alkmaarder hout, en het Bloemendaalsche bosch werden door hem met beleid en kennis en eerbied voor het bestaande, doch met een open oog voor de toekomst-mogelijkheden hervormd. Oudere lezers zullen zich herinneren, dat dit, vooral in Haarlem, met veel strijd gepaard ging.

In de omgeving van Haarlem werkte hij, onder veel meer, op Spaarnberg en Duin en Kruidberg bij Santpoort, de Beek (aanleg in 1884) en Wildhoef in Bloemendaal, Belvedere, Vaart en Duin en Elswout bij Overveen, Kennemerduin en Meerenberg bij Heemstede. De renbaan Woestduin werd door hem gemaakt en Thijsse's Hof door hem ontworpen.

Wie een schoonen, gaven indruk wenscht te ontvangen van het scheppings-genie van SPRINGER, zich uitend in het handhaven van de groote lijnen naast de verzorging van de détails, ga rond in het villa-park Duin en Daal bij Bloemendaal.

Tot zijn laatste groote werken behooren het ontwerp voor den beroemden Zeeweg van Overveen naar Zandvoort en de aanleg van de Algemeene Begraafplaats in Bloemendaal, waar thans zijn laatste rustplaats is.

Naast landschapsarchitect was SPRINGER in de eerste plaats dendroloog en als zoodanig was hij de eerste in den lande. Met zijn kennis en ervaring vuurde hij anderen aan en zoo ontstond onder zijn invloed een groep jongeren, die de wetenschap der dendrologie lief kreeg en de verbreiding dier kennis voortzette. Ook over dendrologische onderwerpen publiceerde hij veel

en ook hierin verkreeg hij naam tot ver buiten onze landspalen.

Toen de familie GELDERMAN een arboretum wilde stichten, was SPRINGER de aangewezen voorlichter en door de samenwerking tusschen den heer en mevrouw GELDERMAN en hem ontstond de rijke collectie van het Arboretum Poort Bulten (de Lutte). Van harte hopen wij, dat de middelen gevonden mogen worden om dit arboretum voor de toekomst te behouden.

Hij was een der medeoprichters in 1925 van de Dendrologische Vereeniging en ook enkele jaren haar voorzitter. Voorts was hij medeoprichter van den Nederlandschen Bond van Tuinarchitecten; was hij lid van de Exoten-Commissie, bestuurslid van de Ned. Mij. voor Tuinbouw en Plantkunde, adviseerend lid voor de Nederl. Boschbouwk. Vereeniging en medeoprichter en bestuurslid van de Afd. Haarlem der Nat. Historische Vereeniging. Aan al deze vereenigingen gaf hij zich met zijn gansche wezen; zij hebben alle veel aan hem te danken.

In verband met dit wetenschappelijke werk maakte hij ook groote verzamelingen. Zijn ontwerpen en een groot deel zijner bibliotheek, waaronder zeer zeldzame werken en plattegronden, werden eigendom van de Landbouwhoogeschool. Ook zijn uitgebreid herbarium en vruchten- en zadenverzameling schonk hij aan de afdeeling Systematiek, zodoende zijn betrekking met de Hoogeschool naar voren brengende en tevens de twee wetenschappelijke richtingen, die zijn leven beheerschten, dienende.

Tot zoover SPRINGER als wetenschappelijk mensch. Hij was veelzijdig, zoowel op kunstzinnig als op wetenschappelijk gebied, maar SPRINGER was bovenal ook mensch in den vollen zin des woords. Dat kwam vooral

op den voorgrond, wanneer men hem om hulp verzocht op zijn gebied. Het best was hij in zijn werk-kamer. Daar gaf hij met milde hand aan allen, die weten wilden. Daar toonde hij thuis te zijn in de zoo uitgebreide verzamelingen en bibliotheek. Hij gaf veel meer dan hem gevraagd werd, omdat hij gaarne gaf. Wat hij wist, had hij zichzelf moeten leeren; het had hem veel moeite, doch daarnaast ook veel genot verschaft. Ik geloof, dat hij daarom scherp werd in cor-respondentie of in publicatie, wanneer een ander zonder grondig onderzoek iets, dat niet goed of zelfs fout bleek te zijn, publiceerde. Zijn pen was vaardig en indien het geëischt werd, scherp. Toch deed hij zulks alleen ter wille van de waarheid.

Hij nam een zeer strenge positie in, zoowel jegens zijn opdrachtgevers als jegens de leveranciers voor die opdrachten. Hij stond steeds geheel vrij te hunnen op-zichte en wenschte dat te zijn. Van zichzelf eischte hij alles en hij gaf zich dan ook ten volle. Zijn leven was arbeid; als werker was hij vrij en onafhankelijk, een strijder voor schoonheid en waarheid.

In 1925, na zijn 70sten verjaardag werd hij benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Zoowel in 1925 als in 1935 werd hij gehuldigd en ter gelegenheid dezer laatste huldiging werd door mij bijgaand portret vervaardigd.

In den aanvang gewaagde ik ervan, dat SPRINGER doopsgezind was. Hij was in Haarlem 44 jaar lid van den Grooten Kerkeraad en maakte als zoodanig meer-malen deel uit van den zoogenaamden dienenden Kerkeraad. Ook in deze functie leefde hij ten volle mede. De avonden, waarop de Kerkeraad vergaderde, werden in latere jaren altijd vrij gehouden. Als Doops-gezinde heeft hij ook advies gegeven omtrent de ter-

reinen in de omgeving der Broederschapshuizen bij Schoorl en Elspeet.

In hooge mate werd hij getroffen door den dood zijner echtgenoot, die hem in 1936 ontviel.

In 1939 woonde hij nog onze vergaderingen bij, scheen onveranderd, doch trok zich reeds uit commissies terug. In de laatste jaren van zijn leven gaf hij aan zijn herbarium, boeken en kaarten de reeds medegedeelde bestemming. Zijn scherp verstand bleef tot het laatst toe helder. Hij overleed 28 September 1940.

Haarlem mag dezen burger, dezen oprechten Nederlander nooit vergeten.

J. JESWIET

N.B. Wie over L. A. SPRINGER meer wil weten, raadplege het lijvige document, samengesteld door den tuinarchitect G. BLEEKER in het tijdschrift: *Onze Tuinen*, jaarg. 1925 p. 417 e.v.

Verder: G. BLEEKER: LEONARD A. SPRINGER, zijn leven en werken. *Weekblad voor de Kon. Maatsch. v. Tuinbouw en Plantkunde* 1941, pag. 41.

J. JESWIET: LEONARD A. SPRINGER 1855-24 Jan. 1935. *Nederl. Dendrologisch Jaarboek* 1934. pag. 33 e.v.

Idem: LEONARD A. SPRINGER 1855-24 Jan. 1935. *Nederl. Boschbouwkw. Tijdschrift* 1935 pag. 1 e.v.

Idem. In memoriam L. A. SPRINGER, *Nederl. Boschbouwkw. Tijdschrift* 1940, pag. 461 e.v.

H. J. VENEMA. Het Dendrologisch herbarium van L. A. SPRINGER. *Weekbl. voor de Kon. Maatsch. v. Tuinb. en Plantk.* 1936.

LEONARD A. SPRINGER: Hoe ik tuinarchitect werd (niet gepubliceerd).